

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.

Ἐκ τῆς εἰσάξεως τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν μέχρι Λουδοβίκου τοῦ Θ'. (βασιλ. 1226), τὰ ὀλίγα βιβλία τοῦ βασιλείου ἀνῆκον εἰς τὰ διαδοχικῶς ἐγχειρόμενα διάφορα μοναστήρια, καὶ περιωρίζοντο ἀπλῶς μόνον εἰς ἀντίγραφα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, εἰς συγγράμματα τῶν πατέρων, κανόνας κτλ. καὶ ὀλίγους τινὰς Ἑλλήνας καὶ Λατίνους συγγραφεῖς. Πρῶτος ὁ Λουδοβῖκος διέταξε νὰ κάμωσιν ἀντίγραφα ὅλων τῶν ἐν Μοναστηρίοις χειρογράφων, ἅτινα καὶ ἔβαλεν εἰς δωμάτιόν τι συνεχόμενον μετὰ τοῦ βασιλικοῦ παρεκκλησίου. Ἀποθνήσκων ὁμῶς διέταξεν ὥστε τὰ βιβλία ταῦτα νὰ δοθῶσιν εἰς τὰ Μοναστήρια. Ἀπὸ τοῦ Λουδοβίκου μέχρι τοῦ βασιλέως Ἰωάννου (1350), οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ βασιλικῆς βιβλιοθήκης, καὶ μάλιστα λέγεται ὅτι ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἰωάννου τούτου συνίστατο μόνον ἐξ ὀκτῶ ἢ δέκα τόμων. Κάρολος Ε'. (1364) ὁ διάδοχος αὐτοῦ, προστάτης τῆς παιδείας, διέταξε τὰ ἀντιγραφῶσι πολλὰ συγγράμματα, καὶ ἄλλα νὰ μεταφρασθῶσι. Διὰ τούτων δὲ ὡς καὶ δι' ἄλλων τινῶν δωρηθέντων εἰς αὐτὸν, συνέστησε βιβλιοθήκην, 910 τόμ. περιέχουσαν. Ἐτέθησαν δὲ οὗτοι εἰς πύργον τινὰ τοῦ Λούβρου, καὶ συνίσταντο ἐξ ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν συγγραφέων, βιογραφιῶν τῶν ἁγίων, καὶ συγγραμμάτων περὶ ἀστρολογίας, γεωμαντείας καὶ παλαιστικῆς. Διὰ νὰ χρησιμεύῃ δὲ ἡ βιβλιοθήκη αὕτη πάντοτε εἰς τοὺς πεπαιδευμένους, ἠνάπτετο ἀδιακόπως ἀργυροῦς λύχνος ἐν αὐτῇ. Ἡ συλλογὴ αὕτη μ' ὅλον τοῦτο μέρος μὲν διεσκορπίσθη τῇδε καὶ κεῖσε ἐπὶ τοῦ Καρόλου στ' (1380), τὰ δ' ὑπόλοιπα ἐγάθησαν, ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Δουκὸς Βεδφόρδου, ὅστις ἀγοράσας αὐτὰ 1200 φραγκ. ἔπεμψε μέγα μέρος εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Λουδοβῖκος ΙΑ' (1461) συνέθροισε τὰ εἰς διάφορα ἀνάκτορα διεσκορπισμένα βιβλία, ἐνοῖς ἐπρόσθεσεν ἀκολουθῶς καὶ διαφόρους ἄλλας συλλογὰς, καὶ

ἐπειδὴ ἡ τυπογραφία εὐρέθη ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀγορᾶς ὅλων τῶν νεωστὶ ἐκδοθέντων βιβλίων, συνέστησε λαμπρὰν βιβλιοθήκην. Οἱ Πρίγγιπες Ἰωάννης καὶ Κάρολος Ἀγκουλέμ, μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἰκοσιπενταετῇ αἰχμαλωσίαν των, ἐπιστρέψαντες, συνέστησαν δύο βιβλιοθήκας, τὴν μίαν μὲν εἰς Βλουά, καὶ τὴν ἑτέραν εἰς Ἀγκουλέμ, μετὰ τῶν βιβλίων τὰ ὅποια ἐσύναξαν ἐνόσω διέτριβον εἰς Ἀγγλίαν, ἐν οἷς ἦσαν καὶ πολλὰ ἐκ τῶν μεταφερθέντων ὑπὸ τοῦ Δουκὸς Βεδφόρδου. Κάρολος Η΄ τὰ 1495, κατακτήσας τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, μετέφερε καὶ ἄλλα βιβλία, ἅτινα συνήνωσεν εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην. Λουδοβῖκος ΙΒ΄, διέταξε νὰ μεταφερθῇ ἡ ἐν Λούβρῳ βιβλιοθήκη εἰς τὸ Βλουά, προσθέσας εἰς τὴν εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην τὰς βιβλιοθήκας τῶν Σφόρζων καὶ τοῦ Βισκόντη ἐκ τῆς Παύας, τὴν συλλογὴν τοῦ Πετράρχου καὶ τὸ Μουσεῖον τοῦ Γρουθουσίου, εὐγενοῦς Ὀλλανδοῦ. Κατὰ τὰ 1515 ὁ Φραγκῖσκος Α΄, μετέφερεν ὅλα ταῦτα εἰς Φονταινεβλώ, καὶ ἐκ τοῦ καταλόγου τῆς ἐποχῆς ταύτης φαίνεται ὅτι ἦσαν ἕως 1,890 βιβλία, ἐν οἷς 900 τυπωμένοι τόμοι, καὶ 38 ἢ 39 Ἑλληνικὰ χειρόγραφα μεταφερθέντα ἐκ τῆς Νεαπόλεως καὶ τεθέντα εἰς Βλουά παρὰ τοῦ Λασκάρεως. Ὁ Φραγκῖσκος Α΄, λοιπὸν μετέφερε τὴν βιβλιοθήκην ἐκ τοῦ Βλουά εἰς Φονταινεβλώ τὸ 1544. Ἐκαμε δ' οὗτος ὁ βασιλεὺς μεγάλην προσθήκην εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην, καὶ πρῶτος ἤρχισε καὶ τὴν συλλογὴν τῶν περιφημοτέρων νομισμάτων. Ὁ δὲ Ἑρρίκος Β΄. (1547) διέταξεν ὥστε καλοδεμένον ἀντίγραφον ἐκάστου νεωστὶ ἐκδιδομένου βιβλίου νὰ θέτῃται εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην. Διὰ τῆς δημεύσεως δὲ τῶν ὑπαρχόντων τοῦ Κοντοσταύλου Βουρβῶνος τὸ 1527, ἡ βιβλιοθήκη ἐπληυξήθη, ἀλλὰ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀφῆρέθησαν ἐξ αὐτῆς τινὰ τῶν ἀξιοτιμοτέρων χειρογράφων. Αἰκατερίνη ἡ ἐκ Μεδίκων διέθεσεν εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην συλλογὴν νομισμάτων καὶ χειρογράφων, ἅτινα εἶχε μεταφέρειν ἐκ τῆς Φλωρεντίας. Ἑρρίκος Δ΄. τὰ 1594 διέταξεν ὥστε

ἡ βιβλιοθήκη νὰ μεταφερθῇ ἐκ τοῦ Φονταινεβλώ εἰς Παρισίους, καὶ νὰ τεθῇ εἰς τὸ Γυμνάσιον Κλαιρμόντ (τὰ νῦν μεγάλου Λουδοβίκου Γυμνάσιον), ὅπερ, οἱ Ἰη-
σουῖται διωχθέντες τότε ἐκ τῆς Γαλλίας, εἶχον ἀφήσει
κενόν. Ὅτε ὁρῶς οὗτοι ἀνέλαβον πάλιν τὸ 1604 τὸ Γυ-
μνάσιόν των, ἡ βιβλιοθήκη τοῦ βασιλέως μετεφέρθη
εἰς δωμάτιόν τι τοῦ Μοναστηρίου τῶν Κορδελλιέρων.
Ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου ΙΓ' (1610) πλουτι-
σθεῖσα ἐκ νίου μὲ τὴν συλλογὴν πολλῶν σπανίων βι-
βλίων μετεφέρθη εἰς μέγαν τινὰ οἶκον εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ
Λαχάρπου. Συνίστατο δὲ τότε ἐκ 16,746 τόμων χειρο-
γράφων καὶ τυπωμένων. Ἐπὶ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' (1715)
καὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Κολβέρτου καὶ Λοβοῖου ηὐξή-
θη ἡ βιβλιοθήκη μεγάλως, καὶ ἔκτοτε ἔγινεν ἐλευθέρα ἡ
εἴσοδος αὐτῆς εἰς ἕκαστον. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν
τοῦ Λαχάρπου ἦτο μικρὸς ὁ οἶκος, Λουδοβίκος ΙΔ'·
συνέλαβε τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μεταφέρῃ τὴν βιβλιοθήκην
εἰς τὸ Λουβρον. Κατὰ τὰ 1666 ὁμῶς ὁ Κολβέρτος ἠγό-
ρασε δύο οἴκους πλησίον τοῦ κατὰ τὴν ὁδὸν Βιβιέναν οἴκου
του, ἔνθα μετεκομίσθησαν τὰ βιβλία. Ἡ μεγάλη δ' αὕτη
συλλογὴ ἐπηύξανε καθ' ἑκάστην διὰ δώρων, ἀγορῶν,
κτλ. καὶ περιεῖχεν εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λουδοβίκου
ΙΔ'· κατὰ τὰ 1715, ὑπὲρ τοὺς 70,000 τόμους. Ὁ Λο-
βοῖος ἠθέλησε νὰ συστήσῃ τὴν βασιλικὴν βιβλιοθή-
κην εἰς τὸν τόπον Βενδώμην, ἀλλ' ὁ θάνατος αὐτοῦ δι-
έκοψε τὸν σκοπὸν του. Ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Δουκὸς τῆς
Αὐρηλίας, ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην ὁ θησαυρὸς τῆς βιβλι-
οθήκης ἐπηύξανε, μετεκομίσθη εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ρι-
χελιέως, καὶ ἐπὶ τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' (1715) ὑπερέβη
τοὺς 100,000 τυπωμένους τόπους. Ὅτε δὲ κατεστράφη-
σαν τὰ μοναστήρια κατὰ τὴν γνωστὴν τῆς Γαλλίας
Μεταπολίτευσιν, ὅλα τὰ χειρόγραφα καὶ οἱ τυπωμένοι τό-
μοι αὐτῶν μετεκομίσθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ἥτις
ἐπωνομάσθη ἐθνικὴ βιβλιοθήκη. Τὰ προστε-
θέντα τότε βιβλία ὑπερέβαινον τοὺς 100,000 τόμ. Ἐπὶ
τῆς υπατείας δὲ τοῦ Ναπολέοντος ἐπλουτίσθη ἡ βιβλιο-

θήκη διὰ τινων ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων θησαυρῶν τοῦ Βατικάνου, καὶ ἄλλων βιβλιοθηκῶν τῆς Ἰταλίας. Ἀλλ' ἀφοῦ τὰ στρατεύματα τῶν συμμάχων ἐκυρίευσαν τὸ 1815 τοὺς Παρισίους, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν βιβλίων τούτων ἐστάλθησαν εἰς τοὺς τόπους των, καὶ ἡ κληθεῖσα παρὰ τοῦ Ναπολέοντος αὐτοκρατορικὴ βιβλιοθήκη ἀνέλαβε τὸ πρῶτον αὐτῆς ὄνομα βιβλιοθήκη τοῦ βασιλέως. — Ἐτήσιος δωρεὰ δίδεται ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην, δι' ἀγορὰν βιβλίων, χειρογραφῶν, χαλκογραφῶν, καὶ ἀρχαιοτήτων. Τὸ κτίριον, ἔνθα περιέχεται ἡ λαμπρὰ αὐτῇ συλλογὴ ἔξωθεν στερεῖται παντὸς καλλωπισμοῦ· καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτοῦ εἶναι 540 ποδ. τὸ δὲ πλάτος 130. Τὸ μέτωπον εἶναι ἀπλοῦς τοῖχος μὲ πλῆθος παραθύρων, τῶν ὁποίων τὰ πλείοτερα ἐκλείσθησαν ἤδη διὰ τῶν βιβλίων. Ἡ εἴσοδος φέρει εἰς αὐλὴν, 300 πόδ. τὸ μῆκος καὶ 90 τὸ πλάτος, κεκοσμημένην μὲ διάφορά τινα κτίρια, μ' ἱκανὴν κομψότητα καὶ χάριν κατεσκευασμένα. Ἐκ δεξιῶν δὲ ὑπάρχει ὠραία κλίμαξ, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχονται εἰς τὰ ὀωμάτια, ἔνθα εἶναι τὰ βιβλία. Εὐρίσκονται δὲ τὰ βιβλία εἰς θήκας, διὰ σιδηρῶν συμμάτων κεκλεισμένας, καὶ τὰς ὁποίας οὐδεὶς συγχωρεῖται ν' ἀνοίξῃ, παρ' ἐκτὸς τῶν διορισμένων βιβλιοθηκῶν. Διηρεῖτο δὲ τὸ πρῶτον ἡ βιβλιοθήκη εἰς πέντε μέρη, ἥτοι—1 τυπωμένα βιβλία 2—χειρογραφα, 3—νομίσματα καὶ ἀρχαιοτήτες, 4—χαλκογραφίαι, 5—τίτλοι καὶ γενεαλογίαι· τὸ τελευταῖον ὁμῶς σνηνώθη μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν εἰς τὰ χειρογραφα.

Τὰ τυπωμένα βιβλία εὐρίσκονται εἰς τὸ κάτω πάτωμα, τὸ ἐπάνω πάτωμα, καὶ ἄλλα τινὰ ὀωμάτια ἄνωθεν, καὶ τοῦ ἐπάνω μόνον πατώματος ὀωμάτιά τινα εἶναι ἀνοικτὰ εἰς τὸ δημόσιον. Κεῖνται δὲ τὰ βιβλία κατὰ τὰς ἀκολουθοῦσας πέντε διαιρέσεις. Θεολογικά 2. Νομικά 3. Ἱστορικά 4. Φιλοσοφικά, 5 Φιλολογικά ἐν γένει. Εἰς τὸ μέσον δὲ τῶν ὀωματίων κεῖνται τράπεζαι μὲ μελάνην, χρησιμεύουσαι διὰ τοὺς ἀναγνώστας καὶ τοὺς

συγγραφ-ῖς. Δὲν συγχωρεῖται δὲ διόλου τὸ νὰ λαλῶ-
 σιν. Ὅταν δὲ θέλῃ τις νὰ λάβῃ βιβλίον τι, ὀφείλει
 νὰ γράψῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸ ἐγχειρίσῃ εἰς
 τὸν Βιβλιοθηκάριον. Πάσης τάξεως ἄνθρωποι συχνά-
 ζουσιν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ταύτην, καὶ πολλάκις δὲ καὶ
 γυναῖκες. Εἰς μικρὸν τετραγωνικὸν ὀωμάτιον, ὁ μικρὸς θά-
 λαμος λεγόμενον (ἐνθα εὐρίσκονται αἱ ἐκδόσεις τῆς
 ΙΕ. Ἑκατονταετηρίδος) ὑπάρχει προτομὴ τοῦ Λουδο-
 βίκου ΙΗ'. εἰς χαλκόν, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς πλαγίας
 αἰθούσης εἶναι ὁ Γαλλικὸς Παρνασσὸς εἰς χαλκόν.
 Εἰς δὲ τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης ταύτης ὑπάρχει ἀξιό-
 λογος παράστασις τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου, καὶ
 τῶν πέριξ, γενομένη μ᾽ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ἀναλογίαν
 ἥτις καὶ σημειοῦται εἰς τὸ σχέδιον. Εἰς τὴν αἰθου-
 σαν δὲ ταύτην εὐρίσκονται καὶ αἱ προτομαὶ τοῦ Ἱερω-
 νύμου Βιγνώνος, καὶ Ἰ. Π. Βιγνώνος τῶν κα-
 διαδοχῆν βιβλιοθηκαρίων. Εὐρίσκεται δὲ καὶ ὡραι-
 οτάτη λεκάνη πορφυρίνη, ἥτις μετεκομίσθη ἐκ τοῦ Μονα-
 στηρίου τοῦ Ἀ. Διονυσίου, καὶ λέγεται ὅτι εἰς αὐτὴν
 ἐβαπτίσθη ὁ πρῶτος χριστιανὸς βασιλεὺς τῆς Γαλ-
 λίας Χλοδοβῆκος. Εἰς δὲ τὴν πλησίον αὐτῆς αἰθου-
 σαν ὑπάρχει παράστασις τοῦ συστήματος τοῦ παντός,
 καὶ εἰς τὸ ἄκρον γύψινον τι ἄγαλμα τοῦ Βολταίρου,
 τὸ ὁποῖον καὶ μετεχειρίσθησαν ὡς πρωτότυπον διὰ
 τὸ ἀνεγερθὲν εἰς αὐτὸν ἄγαλμα ἐκ μαρμάρου εἰς ὅλα
 τὰ Γαλλικὰ Θέατρα. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰθούσης,
 εἰσέρχεται τις εἰς ἕτερον ὀωμάτιον, ἐνθα κεῖνται αἱ
 δύο μέγισται σφαῖραι τοῦ κόσμου, τὴν κατασκευὴν τῶν
 ὁποίων ἤρχισεν εἰς Βενετίαν ὁ Πέτρος Καρονέλλης, κατὰ
 διαταγὴν τοῦ Καρδινάλιου Δεστρέ, παρ' οὗ καὶ προσ-
 εφέρθησαν τὸ 1683 εἰς τὸν Λουδοβῆκον ΙΔ. Ἡ διάμετρος
 αὐτῶν σχεδὸν εἶναι 12 ποδῶν, ἀλλ' αἱ σφαῖραι αὗται
 εἶναι μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτοι διὰ τὸ μέγεθός των ἢ
 διὰ τὴν ἀκρίβειάν των. Τὸ δὲ κάτωθεν πύτωμα πλη-
 ροῦται ἐκ νεωτέρων ἐκδόσεων, τετυπωμένων εἰς μέγαν
 καὶ καλὸν χάρτην, καὶ καλῶς δεδεμένων. Τὸ περιερ-

γότερον εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην εἶναι τὸ πρῶτον τυπωμένου βιβλίου κατὰ τὴν χρονολογίαν διασωζόμενον. ἦτοι εἶναι τὸ ψαλτήριον, τυπωθὲν ἐν Μογουντία τὸ 1457, παρὰ τοῦ Φαυστίου καὶ Σχοϊφφέρου(*). Ἡ ἐν αὐτῇ εὑρισκομένη Ἀγία Γραφή ἀκόμη, Μαζαρίνη καλουμένη, ἐτυπώθη τὸ 1456, μὲ κεκομμένους ματαλλικοὺς τύπους.

Τὰ χειρόγραφα κεῖνται εἰς διάφορα δωμάτια, καὶ εἰς τινὰ αἵθουσαν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου πατώματος, ἀλλὰ μόνον τὰ τοῦ πρώτου πατώματος εἶναι ἀνοικτὰ εἰς τὸ δημόσιον. Συνίσταται δὲ εἰς 80,000 τόμων, Ἑλληνικῶν, Γαλλικῶν, Λατινικῶν, Ἀνατολικῶν, καὶ ἄλλων γλωσσῶν, ἐξ ὧν 30,000 ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας. Ὁ κατάλογος τῶν χειρογράφων μόνον ἀναπληροῖ 24 τόμους. Μετὰ πολλὰ δὲ δωμάτια, ὑπάρχει μεγάλη τις αἵθουσα, ἥτις ἦτο καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Καρδινάλιου Μαζαρίνου, τὸ μῆκος τῆς ὁποίας εἶναι 140 ποδ. καὶ 22 τὸ πλάτος· ἡ δὲ στέγη αὐτῆς οὖσα ἐξωγραφισμένη παρὰ τοῦ Ῥομανέλλη τὸ 1651, παριστάνει διάφορα ἀντικείμενα μυθώδους ἱστορίας, διηρημένης εἰς ἰδιαίτερα χωρίσματα. Εἰς τὴν αἵθουσαν δὲ ταύτην φυλάσσονται διάφορα ἀξιόλογα καὶ περίεργα χειρόγραφα, ἐν οἷς ὑπάρχει καὶ καταγραφὴ τῶν ἐξόδων καὶ εἰσόδων Φιλίππου τοῦ Καλοῦ, κατὰ τὴν ΙΔ'. ἑκατονταετηρίδα, ἐπὶ κηρίνων πινάκων· ἔτι δὲ τὰ χειρόγραφα τοῦ Γαλιλαίου, Ἐπιστολαὶ τοῦ Ἑρρίκου Θ'. πρὸς τὸν Γαβριήλ Δεστρέ, Τὰ εὐχολόγια τοῦ Λουδοβίκου Θ'. καὶ τῆς Ἀννης Βριταννῆς, καὶ ἕτερον τι ὅπερ ἀνῆκε κατὰ διαδοχὴν εἰς τὸν Κάρολον Ε'. Κάρολον Θ., καὶ Ἑρρίκον Γ. ὧν καὶ φέρει τὰς ὑπογραφάς· ἀκόμη δὲ τὰ χειρόγραφα τοῦ Τηλεμάχου αὐτόγραφα τοῦ Φελενώου. Ἰδιόχειρα ὑπομνήματα τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ. Χειρόγραφον τοῦ Ἰωσήπου, Ἐν σύγγραμμα 300 σελίδων ἐμπερίλαμβάνον τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν θυμάτων τοῦ Ῥοβεσπιέρρου, κτλ. Τὰ ἀρχαι-

(1) Ορ. σελ. 170. ἀριθμ. 6. τῆς Φιλολογίας.

ότατα συγγράμματα εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην εἶναι τὰ Ἑκκλησιαστικά τῆς ἑκτῆς καὶ ἑβδόμης Ἑκατονταετηρίδος. Μεταξὺ δὲ τῶν ξένων χειρογράφων ὑπάρχουσι τινὰ Περσικά, Ἰνδικά, Ἀραβικά, Κινικά, καὶ Σιαμικά, ἀξιοσημεῖωτα διὰ τὸ κάλλος αὐτῶν. Ἔτι δὲ διάφορα δείγματα τῆς ἰδιογραφίας τῶν περίφημοτέρων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας διατηροῦνται αὐτόσε ὡς τοῦ Φραγκίσκου Α., τοῦ Ἑρρίκου Δ., τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ., τοῦ Ἰουγενίου, τῆς Δεσποίνης Μαιντενῶνος, τοῦ Βολταίρου, τοῦ Ρακίνου, τοῦ Κορνηλίου, τοῦ Βουαλώ, τοῦ Βοσσουετίου, κτλ.

Τὸ Μουσεῖον τῶν Νομισμάτων καὶ Ἀρχαιοτήτων, ὅπερ συνιστᾷ ἰδιαίτερον μέρος τοῦ μεγάλου τούτου κτιρίου, κεῖται εἰς τὸ ἄκρον τῆς πρώτης αἰθούσης εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. Ὅλος ὁ ἀριθμὸς τῶν νομισμάτων συμποσοῦται ἕως 100,000. Μεταξὺ δ' αὐτῶν ὑπάρχουσι τινὰ ὅλως διόλου σπάνια, καὶ τινὰ μονοειδῆ. Εὐρίσκονται δὲ προσέτι ἐν αὐτῇ καὶ πολλὰ Ῥωμαϊκὰ νομίσματα, καὶ ἄλλα νεωτέρων χρόνων. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀρχαιοτήτων, αἵτινες εἶναι ἀρκετὰ πολύτιμοι, διακρίνεται ἡ περιβόητος συλλογὴ τοῦ Κόμητος Κεῦλου. Κατὰ τὴν Γαλλικὴν δὲ Μεταπολίτευσιν ὅλαι αἱ ἐμπεριεχόμεναι ἀρχαιότητες εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ βασιλικοῦ Παρεκκλησίου καὶ εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀ. Διονυσίου προσετέθησαν εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην. Εἶναι δ' ἀξιοσημεῖωτον ὅτι, κατὰ τὰς γενομένας ταραχὰς εἰς τὴν Μεταπολίτευσιν, ἡ βασιλικὴ Βιβλιοθήκη ἐμπεριέχουσα τοσοῦτον πολὺν θησαυρὸν εἰς μέταλλα, διατηρήθη ἀνέπαφος. Εἰς τὸ Μουσεῖον δὲ τοῦτο φαίνονται πολλά ἀξιοπερίεργοι Αἰγυπτιακαὶ Ἀρχαιότητες, ἀξιοσημεῖωτα τινὰ ἀντικείμενα εὑρεθέντα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως Χιλδερίχου, ὁ ὀρειχάλκινος θρόνος τοῦ βασιλέως Δαγοβέρτου, τὸ περίφημον ἀγγεῖον τῶν Πτολεμαίων, τὸ περίφημον ἀνάγλυφον περὶ τῆς ἀποθεώσεως τοῦ Αὐγούστου, ἡ μάχαιρα τοῦ τάγματος τῆς Μάλτας, ἡ σφραγὶς τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, οἱ εὑρεθέντες ἀργυροὶ δίσκοι εἰς Ῥοδανόν, τὸ 1656 καλούμενοι αἱ ἀσπίδες τοῦ

Ἀννίβα καὶ Σκηπίωνος, καὶ τινες ἀρχαῖαι προτομαί. Ἀλλὰ τὰ περιεργότερα εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην εἶναι διαφόρων εἰδῶν ἀνάγλυφα, τοσοῦτον ἀξιόλογα κατεσκευασμένα, ὥστε ἐστάθη ἀδύνατον νὰ μιμηθῶσιν αὐτὰ τὴν σήμερον. Εἰς τὸ μουσεῖον δὲ τοῦτο εὐρίσκεται μαρμάρινος προτομή τοῦ Ἀββᾶ Βαρθολομαίου, πρώην φύλακος τῶν νομισμάτων, γενομένη παρὰ τοῦ Χούδωνος. Εἰς δὲ τὸ κάτω πάτωμα εὐρίσκονται ἀρχαῖα τινὰ λίθινα μνημεῖα, (ἐν οἷς ὁ περιβόητος ζωδιακὸς τῆς Δενδερᾶ) ὡς καὶ τινες μουμῖαι, πάπυρος, ἐπιγραφαὶ καὶ ἄλλαι ἀρχαιοότητες. Εἰς τὰ δωμάτια δὲ ταῦτα γίνονται διατριβαὶ περὶ Ἀρχαιολογίας.

Τὸ Μουσεῖον τῶν Χαλκογραφιῶν ἔχει πολλὰ δωμάτια, καὶ εἰσέρχεταιί τις εἰς αὐτὸ, διὰ τινος μικρᾶς κλίμακος κατὰ δεξιάν. Κατὰ τὸ 1576, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἑρρίκου Γ'. Κλαύδιος Μάγγις, Ἀββᾶς τοῦ Ἀγίου Ἀμβροσίου καὶ ἐλεημοσυνάτωρ τῆς βασιλίσσης, συνέλαβε πρῶτος τὴν ἰδέαν νὰ κάμῃ μουσεῖον χαλκογραφιῶν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπηύξησεν ἀκολούθως παρὰ πολὺ κατὰ τὰ τελευταῖα 40 ἔτη τῆς ζωῆς του. Διὰ τὴν ὁποίαν δ' εἶχε σχέσιν μὲ τὴν Μαρίαν τὴν ἐκ Μεδίκων, συνεσχετίσθη καὶ μὲ τοὺς Φλωρεντίνους, καὶ ἐπλούτισε τὴν συλλογὴν του μ' ἀξιοσημεῖωτον ἀριθμὸν καλῶν Ἰταλικῶν Χαλκογραφιῶν. Ἰωάννης Δερλόμης, ἰατρὸς τῆς βασιλίσσης, ἐκληρονόμησε τὴν συλλογὴν τούτου τοῦ Ἀββᾶ Ἀ. Ἀμβροσίου, (ἡ τοῦλάχιστον τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος) ἥτις καὶ προστεθεῖσα εἰς ἄλλην τινὰ συλλογὴν τοῦ Ἀββᾶ Μαρόλλου, ἐτέθη παρὰ τοῦ Κολβέρτου τὸ 1667 εἰς τὸ μέρος ἔνθα καὶ τὰ νῦν εὐρίσκεται. Ἀκολούθως δὲ εἰς τὰς συλλογὰς ταύτας προσετέθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ ἄλλαι, καὶ οὕτως ηὐξήθη τὸ ὅλον, καὶ ἀνέβη ὁ ἀριθμὸς εἰς 1,600,000 εἰκονογραφίας διαφόρων ἀντικειμένων, ἐμπεριεχομένας εἰς 6,000 βιβλία.